

JAVASLAT

A

KECSKEMÉTVIDÉKI GAZDASÁGI EGYLET-nek

A KECSKEMÉTI

SZŐLLŐSKERTEKBEN TEENDŐ ELJÁRÁSOKRÓL

GÁBOR JÓZSEF,

érdiószegi áll. vinczellérképezdei igazgatótól.

KECSKEMÉTEN,

NYOMATOTT TÓTH LÁSZLÓNÁL.

1876.

A 50.625

35.84/6
KÖNYVTÁR
KECSKEMÉTI

A midőn a nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minisztérium által fel-szólíttattam, miszerint Kecskemét, Kőrös és Czeglédén gyümölcsészeti, illetőleg szőlőszeti előadásokat tartanék, örömmel ragadtam meg az alkalmat, hogy résztint azon már szép hirben állott, de előttem még csak hirben ismert városok gyümölcsészeti iparát közelebb-ről megismerhessem és ott tapasztalatimat újabb ismeretekkel gazdagítsam, — résztint az általam felismert hiányokra nézve eddigi cse-kély ismereteim szerint javaslatokat adhassak.

Hanem mindezen tervezeteim az idő rö-vidsége miatt ez alkalommal csak Kecske-métre terjedhettek ki s ott is azon igen ter-jedelmes gyümölcsészeti telepet csak nagyjá-ból átfutva valék szerencsés megsejmlélhetni.

Mindamellett azonban annyit felismerhet-tem, miszerint Kecskeméten a gyümölcsészet s borászat terén egyes eljárások módosítandók ugyan, miáltal azon ipar jövedelme tetemesen felemelhető, hanem az azon iparban okvetet-len szükséges szorgalomra Kecskemétet buz-dítani legkevésbé sem szükséges, mert Kec-

keményen részint a munkásság iránti hajlam, részint már a gyümölcészet hasznosságából szerzett tapasztalat annyira emelte a buzgó szorgalmat, hogy Kecskemét a gyümölcészet terén a nemzetgazdaság hasznára már eddig is tett előhaladásával nemcsak Magyarországnak, hanem a legnépesebb és civilizáltabb országnak is mintaképeül állitható fel.

Ezen állításomat igazolja azon tény, hogy Kecskemét 5—6 ezer hold területet, mely mint futóhomok nemcsak mint maga használhatlan talajnak van elismerve, hanem a gabnatermő jobb minőségű földeket és a város részeit is eltemetéssel fenyegette, oly sikerrel ültetett be gyümölcs- és szőlőfával, hogy ott általában véve a gyümölcsfának majdnem minden fajai óriásokká fejlődtek s azok a szorgalmas ápolás következtében elég bőven is teremnek. Még a mellett Kecskemét, a most már szerencsés helyzetét is felhasználva, a bő gyümölcstermését annyira belehozta a külkereskedésbe, hogy úgyszólván az egész gyümölcstermése vonaton szállittatik el s abból évenként százezreket vesz be.

Ez minden esetre az országra nézve oly haladás, mit ha az ország többi községei csak kis részben is utánoznának, tetemesen megadóztathatnánk a külföldet oly terményeinkért, melyeket az arra igen alkalmas éghajlatunk alatt bőven megteremnének oly földek is, melyek a gabnatermelésre nem éppen alkalmasak és a helyett, hogy ily cikkekért

nagy összegeket adunk küldföldnek — mi vehetnénk be sokkal többet azoktól.

Én részemről, hol a gyümölcsészet terjesztésére nézve buzdítani akarok, ott Kecskemétet állítom fel például; ott az élő példa, mely megmutatta azt, hogy észszel és szorgalommal haszontalan talajnak ismert földön is lehet nemcsak a szigorú megélhetést, hanem jólétet is biztosítani.

Mindezeknél fogva, miután Kecskeméten a gyümölcsészeti ipar terén nem az új úttöréssel van dolgunk, hanem csak a már kész utat, melynek hasznossága ott igen élénken van bebizonyítva, szükséges helyenkint egyengetni; azt hiszem, hogy némely eljárások javítására nézve jónak látott szerény javaslataim birni fognak annyi érdekkal, miszerint azok átolvastatnak s ha az arra hivatott küldöttség azt érdemesnek találja, több érdeklettekkel közöltetnek is, hogy abból az érdekelt közönség a helyi körülményekhez képest értékkel bíró tételeket megválogatva felhasználhassa.

Amint a gyümölcsöskerteket futólag áttekinthettem, általában azt tapasztaltam, hogy a kecskeméti homok talajban úgy a szőlő mint a gyümölcsfa igen kevés kivétellel oly szépen diszlik ugyan, hogy a szőlőskertek nagyobb részében a gyümölcsfák természetük szerinti legfelsőbb nagyságúak, a szőlőfák pedig közép erőben vannak.

Hanem úgy látszik mégis, hogy azon

gyümölcsfajok, melyek inkább a föld színe alatt szélesen terjesztik a gyökereiket, mint pl. a kajszin-barack-, szilva-, meggy-, alma-, diófa, sokkal egészségesebbek mint a mélyenható gyökerű körte- és cseresnyefák.

Ebből az a következtetés vonható, hogy ott a talaj egy méter mélységen alól nem kedvez a gyümölcsfának.

Az altalaj ezen káros hatását pedig éppen úgy okozhatja, ha ott könnyen oldható oly mennyiségű sók vannak, melyek a fa által felvéve a tápanyagok alkotórészeinek helyes arányában zavart okoznak s a fa betegeskedését és végképeni kihalását idézik elő, tehát bizonyos akatrészekből igen sokat adnak. Vagy a mi valószínűbb, hogy az altalaj igen sovány homok, mely, ha a gyökerek belé hatolnak, nem képes annyi tápanyagot nyújtani, mint a mennyi a már kiterjedt korona táplálására szükséges; annyival kevésbé képes a termését kifejleszteni, sőt új hajtásokat is hajtani.

Ezen nézet valószínűségét látszik igazolni azon tény is, hogy kiváltképen a vénebb körtefák ágvégei száradni kezdenek és ezek is a régibb szőlőkben inkább mint az újabb ültetéseknel.

Továbbá majdnem világosan látható az oly régi szőlőkben, hol már a feltalaj is kihasználtatott s a miatt a vén szőlő pusztulásnak indulván, kivágatott s a 4 láb mélyen felforgatott földbe helyébe ültetett új szőlő és gyümölcsfa igen silány fejlődéssel bír.

Láttam oly szőlőket is, melyek új földbe ültetődtek ugyan, de a homokbuczkák egyengetése következtében azon helyeken, hova sok feltalaj került, szembetűnőleg szebb fejlődést mutatott a szőlő mint az elhordott helyeken. Ezen sovány altalaj némely helyeken vékonyabb jó réteggel fedetik, minek következtében egyes foltokban a szőlőfa silányabb növéssel bir.

Ilyen helyeken látható a szőlő fodrosodása azon veszélyes betegségnek vélt jelenség is, melyet a szőlőfa halála szokott követni, mit én inkább az éhhalállali küzdelem jelének tartanék, vagyis én azt hiszem, hogy a fodrosodás nem okozója a szőlőfa silány fejlődésének, hanem jele, melynek oka a talaj soványságában rejlik; mert ily helyeken a gyümölcsfa is éppen oly silány kinézéssel bir és az is éppen úgy elvész, mint a szőlőfa, pedig ez nem fodrosodik.

Mindezen összehasonlitásokból ítélve, nekem ámbár erős meggyőződésesem, hogy úgy a szőlőfa fodrosodását mint a fák ágvégeinek száradását a talaj túlsoványsága okozza; de biztos megnyugvásul mégis ajánlanám, hogy az oly egyes foltokon, hol az említett jelek láthatók, a talajt 4—5 lábra le kellene ásni s már szemre is meglátszanék, hogy lehet-e ott oly tömött talajra gondolni, mely a feloldott sókat magán át nem eresztheti, vagyis, hogy lehet-e ott szikes földet találni.

Vagy pedig, hogy az oly helyeken mindenütt oly kimosott szürke homok foglal-e helyet a feltalaj alatt, mint a minőt néhány helyen a felforgatott földeknél láthattam?

Sőt van Kecskeméten igen sok értelmes vegyész tanár és gyógyszerész, kik azt vegybontás által is megvizsgálhatnák, mert az egészen bizonyos, hogy azon betegségek oka a talajban van.

Azt is tapasztaltam Kecskemét határán, hogy a talaj jóságában igen nagy eltérések vannak, mert láttam oly régi szőlőket, hol a szőlő és gyümölcsfák kitűnő erőben vannak, míg ellenben láttam egészen új földbe ültetett szőlőket is, melyek igen silány kinézésűek.

Hanem mégis az új földbe ültetett szőlők általában sokkal erősebb és egészségesebbek, mint a már kihasznált vén szőlő földjébe ültetett szőlőfák. Oly vén szőlő újítást sehol sem láttam, melynek a fa növése a közepszerűségen felül állana, hanem többnyire olyan, hogy csak nagy gondozással emelhető termőképességre.

Ellenben az új földekbe ültetett szőlőfák kevés kivétellel mind erőteljesek, sőt láttam 3—4 éves oly szőlőket is, melyeknél bujább növésűek akár mily talajban sem láthatók.

És ezen tapasztalat világos útmutatást nyújt arra nézve, hogy azon vén szőlők, melyekben a Kecskeméten honos szorgalmas munka mellett is a szőlőfák pusztulásnak in-

dulnak, vagy legalább is silány növéssel birnak s a miatt a termékenység igen alá szállott, a mi rendesen okozni szokta azon elhatározást, hogy a vén szőlők megújittassanak; legjobb néhány évig más növény termelésére fordítani, mialatt a kiaknázott feltalaj többszöri trágyázás által ismét termőképesse válik s az ily módon megjavított felréteget azután 50—60 cm.-nyire megfordítva a vén szőlőföld is elkészült arra, hogy újból és sikeresen beültethető legyen.

Én a mint a kecskeméti határt futólag áttekintettem, úgy láttam, hogy ott igen sok ily homok terület úgyszólván egészen parlagon hever, mert legelő ugyan a neve, de mint legelő igen silánynak mondható, gyümölcsös és szőlőkertnek pedig, a mint szomszéd ültetvények igazolják is, a legjobban megfelelnek; tehát nemcsak nemzetgazdasági szempontból, hanem a város vagyonosodási érdeke is világosan kívánja, hogy a pusztulásnak indult vén szőlők és gyümölcsösök új területekre költözzenek, illetőleg azon vén szőlők helyett az új szőlők új földekbe tétessenek, a vén szőlő helyek pedig bizonyos ideig takarmánynövények termelésére fordittassanak.

Ha azonban valaki a vén szőlőskertekhez a közelség miatt annyira ragaszkodik, hogy minden esetre a vén szőlőföldet kívánja új szőlővel beültetni, azt is megteheti, csak hogy ne várja a feltalaj teljes kisoványodását, mert a kiürült kamarát akár hogy forgathatjuk is, nem fogunk abban találni a konyhára valót.

Hanem ellenkezőleg mielőtt a szőlő kivágatnék, 2—3 évig a vén szőlő földje gazdagon megtrágyáztassék és miután a trágyázás által a feltalaj az egész táperejét teljesen visszanyerte, csak akkor van értelme a feltalaj oda fordításának, hol a szőlő gyökerei élőködnek.

De ha előbb a feltalaj is teljesen kisoványittatik és még ennek is a legfelsőbb azon része, mely a mélyebben ható szőlőgyökerek által fel nem használtatott, a mellett a levélből és gyomokból egy kevés televényt is tartalmaz, 1 m. 30—40 cm. mélyen alá temettetik, hova a gyökerek csak több év múlva juthatnak, helyébe pedig holtföld hozatik fel az egész azon vastagságban, a melynél mélyebben a szőlőfa gyökerét nem volna szabad engedni; mivel lehet ugyan szőlőfa gyökereket 2—3 méter mélységben is találni, de csak 50—60 cm. mélység az, mely a szőlőfára kíváltképen termékenyítőleg hat, miután csak ily mélység teszi lehetővé, hogy a külső kedvező befolyások (légnemű tápanyagok, melegség) felhasználtsanak. — Ily eljárás mellett nem lehet mást várni, mint hogy a beültetett új szőlő sok évekig sinlődik s ha be is hatolnak a gyökerek a mélyen lefordított televényesebb részbe, termékenység még sem lesz elérve, mert azt már bebizonyította a tapasztalat, hogy a mélyen ültetett szőlő és gyümölcsfák sokkal terméketlenebbek mint azok, melyek a földszínehez közelebb hagyatnak.

Sőt több oly esetet láttam, hogy a mélyen

ültetett gyümölcsfa mindaddig csak sinlődött, míg a földszinéhez közelebb új gyökereket verhettek, az alsó eredeti gyökér rothadásba ment át.

Igy van az a mélyen ültetett szőlővesszőkkel is, annak is az alsó része többnyire elszokott rothadni s csak a felsőbb bütyköknél ver gyökereket, melyek azután terjednek a merre puhább és gazdagabb földet találnak. Tehát úgy az elmélet mint a gyakorlat is világosan bizonyítja azt, hogy nemcsak nem hasznos az 1 m. és 30—40 cm. mélyre való földforgatás, hanem káros is, mert míg egyrésről a felhozott holt földben sokáig sinlődik a szőlőfa míg csak némileg is meg tud gyökerezni, másrésről a mély porhanyítás és tevékeny rétegnek alá fordítása által oly mélységbe tereltetik a gyökérzet, hol minden jótékony befolyásoktól teljesen elzáratik.

Miután tehát a tapasztalás azt bizonyítja, hogy 50—60 cm. mélység az, melyben a szőlőfa gyökerei legkedvezőbben tenyésznek, a földet is tehát ennél sokkal mélyebben forgatni mindig czélt tévesztett eljárás.

Hanem a kihasznált vén szőlőföldekbe vagy soványabb új helyekre is jól, vagy a túlbuzgalomból rosszul ültetett új de silány kinézésű gyenge vagy éppen beteges szőlők szerény nézetem szerint csak trágyázással volnának megjavíthatók. — És pedig úgy, hogy a sorok között éppen a középen 34—36 cm. mély s ugyan oly széles árok ásatnék,

mely árok félig trágyával megtöltve ismét befödetnék; hanem óvakodni kell attól, hogy különösen nyers és meleg trágya a szőlőfa gyökérzetével érintkezésbe jöhessen, mert a különben is meleg ritka földben annak a heves erjedése oly melegséget fejt ki, hogy a szőlőfa gyökérzetét könnyen megégetheti, valamint a gyors erjedés következtében nagy mennyiségben fejlődő gázok is sértőleg hathatnak.

A felül trágyázás pedig a minő Kecskeméten többek által gyakoroltatik, hogy t. i. a trágyával vagy a felszín beterítettik vagy pedig a trágya a bekapált szőlő árkaiba tétetik, nem árt ugyan a szőlőfának, mivel a gyökerektől igen távol esik, hanem az ily trágyázásnak is megvan az a rossz oldala, mivel a trágyának nagy és igen értékes gáznemű részei haszon nélkül illannak el, tehát, a trágya elpazaroltatik. Másrészt pedig az a földréteg javittatik, melyben a gyom gyökerei foglalnak helyet, minélfogva az ily trágyázás a gyomot szaporítja.

Legjobb tehát 1—2 évig állott hidegebb vegytrágyával a fent említett módon trágyázni, mi a gyengébb sőt a beteg fodoros szőlőket is teljes erőre emelheti.

Hogy a vegytrágyába minden állati trágya, állati és növényi testrészek, p. o. törköly, összevagdalt venyege, hamu stb. mind felhasználhatók, az magától értetik.

Csakhogy a homok földhöz készített vegy-

trágya rétegei közé czélszerű minél több iszap-földréteget is közzé tenni, mi egyrészt a vegytrágyát hidegebbé teszi, másfelől pedig minden gáznemű anyagokat felfog. Az így készült vegytrágya 1—2 év múlva a homok földre legalkalmasabb trágyát fog nyújtani.

A trágyázás nemcsak a gyenge vagy beteges fiatal szőlő helyrehozatalára szükséges, hanem gazdagon kifizetné az magát elgyengült vén szőlőknél is, mert az által ugyan annyi szőlőmunka mellett a szőlő és gyümölcstermést tetemesen fel lehetne emelni.

Attól nem kell tartani, hogy a vén szőlő termése az által sokkal silányabb lenne mint az általánosan elterjedt hiedelem.

Igaz ugyan, hogy ha a fiatal jó erőben levő szőlő még túlságosan trágyáztatik s az ily módon meghizlalt fürtök 1, néha 2 % különbséget mutatnak a czukor tartalomban, hanem a vén szőlőnél s éppen a homok talajnál attól legkevésbé lehet tartani, sőt a ké-sői szürettel a netalán mutatkozó különbség is eloszlatható.

A mi pedig a gyümölcsfajok megválasztását a talajra nézve illeti, arra nézve csak azt mondhatnám, hogy általában a kecskeméti talajban, mint fent is említettem, lehet ugyan minden gyümölcs vagy szőlőfajt tenyészteni és az egyes helyeken mutatkozó hiányon is trágyázással vagy oly gyümölcsfák ültetésével segíteni, melyek gyökereiket a földszinbe terjesztik, vagy a mélyen ható gyökerű fák előbb

iskolában úgy neveltessenek, hogy az állandó helyeire való kiültetésük előtt 2—3-szor az iskolában átültessenek s mindannyiszor a lefelé menő gyökerek jó rövidre vágassanak, hogy az által az oldal gyökerek fejlődése segítessék elő.

Az így nevelt fák, kivált ha azok nagyon mélyen nem ültettetnek, minden esetre fognak eléggé diszleni ott is, hol jelenleg az eféle fák csak termés nélkül sinlődnék.

Hanem mindamellett nézni kell arra, hogy hol és miféle gyümölcsfa diszlik szebben és oly fajokat kell inkább ott alkalmazni, mert azok kevesebb költséggel és gondozással vezetnek célhoz mint azok, melyek világosan láthatók, hogy ott kevésbé diszlenek.

A mi pedig a gyümölcsfajok hasznosságát illetőleg egyik a másik feletti előnyeit illeti, arra az eddigi tapasztalat adhat legjobb utasítást; ugyanis Kecskeméten a tapasztalás azt mutatja, hogy ott a nyers gyümölcs nyujt eddig legtöbb jövedelmet s azok között is a kajszinbaraczk a kitűnő, mely nemcsak a fája szép fejlődésénél s tartósságánál és a gyümölcs e kitűnőségénél fogva érdemel kiváló figyelmet, hanem a már ismert nagy kereskedelmi cikk is lévén, Kecskeméten legynagyobb mértékben tenyésztendő.

A kajszinbaraczkot követi ott az almatermelés, melynek fáji szintén óriásokká fejlődnek, a gyümölcse is elég kelendőségnek örvend, hanem mindamellett, hogy az ott elterjedt

pogács- és törökbálint-almák a szokás miatt már keresetté váltak s annál fogva azok nagyobb mértékben terjesztendők is, de minden esetre jó lenne nemesebb almák felé is terelni kissé a kereskedést, melyek nagyobb árban lennének értékesíthetők, p. o. lehetne kísérletet tenni a jobbféle és állandó reinettekkel, calvilokkal, melyek termékenységről s a gyümölcs tökéletességéről előbb egy kísérleti kertben kellene meggyőződni s a közönség azután csak mint elismert kitünőségeket tenyésztené.

De ahhoz az kellene, hogy a t. Gazdasági Egylet a kebeléből egy állandó kóstoló bizottságot választana s az egész évben egy állandó gyümölcskiállítási helyre (pl. a Kaszinóba) beküldött gyümölcsöket az folytonosan izlelné és bírálná, mely bírálat eredménye nemcsak jegyzőkönyvbe vezettnék a termés helyével és a termelő nevével, hanem a nagybani tenyésztésre érdemesnek találtakat a közönséggel is kellene tudatni.

Igen sok fajra nem kellene törekedni, mivel a nagyobb kereskedésben csak kevés fajnak van életrevalósága. Egyébiránt a már ismert faj kicserélésével ovatosan kell bánni.

Körte úgy látszik kevesebb termeltetik, valószínűleg azért, hogy fája kevésbé diszlik mint az almafa, hanem az is megérdemlené kissé több gondot fordítani reá, mert Kecske-mét Pesthez közel lévén, a most már ismeretes

igen nemes őszi és téli körték jó áron elkel-
nének.

A jó körte minden esetre nemesebb gyü-
mölc az almánál, annál fogva keresettebb is,
még a mellett megaszalva is mint kitünő cse-
mege nagy áron szokott kelni.

Láttam én ott némely helyeken körtefákat
nagyokat és egészségeseket, mi azt mutatja,
hogy ott ha nem is ép oly sikerrel mint az
almafa, de az is tenyészhető. Jó lenne meg-
kísérteni a birsbe ojtott körtefákat, ezek kisebb
gyökérzetük miatt nem nőnek oly óriásokká
s valamivel rövidebb életűek is, de mint fél
törpe fák hamarabb, bőven és szebb gyümöl-
csöt teremnek mint a nagy fák s oly nagy
helyet nem is foglalnak el, minél fogva a
szőlők között alkalmasabbak is lennének mint
amazok.

A szilvatermelésre elég gond fordittatik
és a fák is kivétel nélkül igen szépen diszle-
nek, hanem a gyümölcse értékesítése még
annyiban volna előmozdítandó, hogy a legbő-
vebb termés idején is ne kellene nyersen igen
olcsóért eladni, vagy legfeljebb szesznek
főzni ki, hanem a jó áron nyersen el nem
kelt felesleg czélszerű aszalón megaszaltatnék
s mint aszalt szilva hozatnék kereskedésbe.

Az aszalási módokat leírva szerencsés
leszek később az ígért aszaló mintával együtt
elküldeni, melynek minden nagyobb szőlőbe
való felállítása nemcsak a szilva aszalásáért
volna felette szükséges, hanem bőtermés idején

azon minden más gyümölcs is megaszalható, p. o. a lehullott és a különben egészen kárba menendő férges almák kivagdalva és megaszalva télen mind árúsíthatók; a körtékből pedig, kivált a vajasokból, igen értékes csemegék készíthetők.

Éppen azért az aszalók felállításával azon helyzetbe jönne a kecskeméti közönség, hogy tetszésére lenne bizva nyersen eladni a gyümölcsét vagy aszalás által feldolgozni és jobb időben árúsítani.

Őszibarack hogy miért nem termeltetik nagyobb mértékben, azt egészen fel nem foghatom, mivel azt hiszem, hogy azon talaj is mint más homokos talaj, azt is jó sikerrel teremné, de láttam is néhány szőlőben igen szép fiatal fákat, melyek annak is mutatják életrevalóságát. — Valószínűleg a téli fagyok könnyen kipusztítják s a miatt nem birnak iránta előszeretettel; pedig a jó őszibarack mint úgy szólva legnemesebb gyümölcs a főváros közelében szép jövedelmet adhatna, ha a most már létező kitünő francia fajok tenyésztetnének azon száraz közönséges fajok helyett.

Az őszibarack általában rövid életű, főkép ha magára hagyatik, hamar felkapaszkodik és eléli magát, hanem ha már fiatal korától kezdve az éves hajtásai minden kimélet nélkül 5—6 szemre vágatnak vissza s felnyúlásukban nemcsak megakadályoztatnak, hanem még a mellett a visszavágás következtében az éves

hajtások meg is szaporittatnak, melyekből azután következő tavaszon egy-két galy termőnek hagyatik, a többi pedig ismét csapra metszetik, az éretik el, hogy az őszibarackfa sokkal hosszabb életű lesz s alulról egész fel mindig tele lesz éves, illetőleg termőgalyakkal. (Mert az őszibaracknak csak az éves hajtásai hozzák a termést, nem pedig a vénebb galyak mint más gyümölcsfánál.)

Még az a haszna is van a visszavágásnak, hogy a megmaradt rügyekből fejlődött gyümölcsök tökéletesebbek lesznek mint a magára hagyott fák termései, melyek rendesen a túltermés miatt fejletlenek s izetlenek maradnak. Továbbá az elfagyás ellen is sok védelmet nyújtana, ha ősszel a barackfák gyökere felett a földszine szalmás trágyával betakarthatnék, mi a homok föld melegének kisugárzását nagymértékben megakadályozná és sokkal kevesebbé fagyna ki, mint magára hagyva.

Egyébiránt az őszibarackfa tenyésztésénél mindig készen kell lenni az ilyen veszteségekre s éppen azért azt folytonosan minden évben szaporítani kell, hogy a fiatalok által a kipusztultak utánna pótolva a termés mennyiség mindig ugyanaz maradjon.

A felsorolt gyümölcsfajokon kívül még a cseresnyét, mint korai gyümölcsöt lehetne nagyobb figyelemben részesíteni. — Ebből is sok pénzt lehetne bevenni, ha korai és szép cseresnyék termeltetnének és pedig, miután a cseresnyefa a homok talajt nem nagyon kedveli,

czélszerű lenne a cseresnyét megybe ojtani, mely nem nevel ugyan nagy fákat, de miután a meggyfa azon talajt eléggé szereti, oly módon a cseresnye-termelés is nagyobb lendületet nyerhetne.

Végre a szőlőtenyésztés az, melyre Kecskeméten minden gyümölcsfaj termelése között legnagyobb gond fordittatik, mert hiszen ott is mint mindenütt az az alapültetvénye a szőlőskerteknek, a többi gyümölcsfák mint mellékes dolgok csak későbbben szaporodhatnak el ennyire.

Átalában véve minden szőlőskert előbb szőlőfával teljesen beültettetik s azután mint kész szőlőbe ültetnek gyümölcsfát is, kisebb-nagyobb mennyiségben, a melyek azután a szőlőnek szánt szorgalmas kapálásban bőven részesülván, annyira kifejlődnek, hogy igen sok helyen a gyümölcsösökből valóságos erdők váltak, az alapültetvény pedig, a szőlő, miután teljesen elárnyékoltatott, egészen terméketlenné vált.

Igaza van ugyan a kecskeméti közönségnek abban, hogy azért oly szépek az ottani gyümölcsfák és azért oly termékenyek, mivel a szőlők között vannak, melynek talaja azért mert szőlő a neve, évenként 3—4-szer jól megkapáltatik, igen természetes, hogy az eredmény csak kedvező lehet; holott ha azon talajban egyúttal szőlő is nem lenne, figyelmen kívül hagyatnék, hogy a gyümölcsfa is éppen oly növényféle, mely szintén gyökérzettel bír s hogy

már nagyságánál fogva is sokkal több tápanyagot igényel, mely tápanyagok csakis levegő, meleg és némely gázok behatása által válnak a növényre jótékonyakká, ezen jótétemények pedig a megporhanyított földbe minden bizonynynal gyorsabban és nagyobb mennyiségben hatolhatnak befelé, és hogy ezen okoknál fogva a gyümölcsfa is nemcsak eltűri a szorgalmas kapálást, hanem csakis a kapált földben lehet egészséges és bőtermő fákat látni.

Mindezekre, mondom, nem figyelve s nem figyelve azon tapasztalásra sem, hogy csak a jól kapált szőlő, kukoricza, burgonya stb. szokott kielégítő termést nyújtani, a gyümölcsfát magába nem kapálnák meg, hanem azt átlátják, hogy ezen igen sűrű helyeken a gyümölcsfa sokkal több hasznat ad a szőlőnél, illetőleg csakis a gyümölcsfának kell a ráfordított munkát kifizetni, mivel a szőlőről a teljesen elárnyékolt helyen soha termést nem nyerhetnek, tehát a szőlőt megtartják, hogy a talajt kapálni kellessen, mely kapálásban azután mellékesen a gyümölcsfa is részesül.

Ezen eljárást csak azért látom sajátságosnak, hogy belátják ugyan a kapálás üdvös hatását a gyümölcsfára nézve is, hanem hogy arra csak a szőlőfa által kényszerítettnek, röviden mondva az oly helyeken is, a hol soha semmi szőlő termést nem nyerhetnek, csak azért hagyják meg a szőlőfát és szorgalmasan megadják annak minden munkáját, hogy különösen a kapálásban a gyümölcsfa

is részesülhessen, holott ha ezen elárnyékolt helyekről a szőlőfát kívágnák, egyrészt a gyümölcsfa tápanyagait a szőlővessző és levél terméssel nem pazaroltatnák, másrészt a szőlő-bujtás, metszés, kötözés, csonkításra adott napszámokat meggazdálkodhatnák.

Igen természetes, hogy a kapálást, kivéve a fedést és nyitást, éppen oly szorgalmasan kellene tenni mint a szőlőkapálást. — Oly helyeken pedig, hol a fák ritkasága miatt a napsugár némileg érheti a szőlőfákat is, ott a szőlőfa is megmaradhat, mivel annyi termést mégis nyújt, hogy a ráfordított munka árát részben kifizetheti; azonban, kivált a bor minősége ott is mellékes marad.

A szőlőfajok megválasztása a mint láttam, általában elég szerencsésen van megválasztva, mivel a régibb ültetvényekben és nagyobb részt az újakban is, főképen a kék kadarka van elterjedve, mely fajnak elég életrevalóságát ez év is igazolta, miután az kivétel nélkül az egész kecskeméti határban mindenütt nagy termést hozott.

Az egyik főczél tehát, hogy valamely szőlőfaj termékeny legyen és azon éghajlat alatt kellőleg megérhessen: a kadarkával nagy részt el van érve.

A kadarka még azért is alkalmas Kecskeméten, hogy az nem szokott erős vesszőket hajtani, minélfogva az ott divatozó karó nélküli mivelet kevesebb dologgal végezhető. A kadarkán kívül el van terjedve a vörös dinka

és bajor is, de ezek mindamelllett, hogy szintén elég termékenyek, de e tekintetben valamint a bor állandóságára nézve is jóval hátrább állanak a kadarkánál, kivált a bajor, mint korai asztali szőlő a bor-szőlők közül egészen elkülönítendő lenne.

Vannak még kisebb mértékben egyes fekete és fehér fajok elvértve, de ezek a bor minőségében nem tesznek változást. Hanem láttam egyes helyeken asztali szőlőket is, kiválólag feleresztett szálvesszőkön tenyészteni, melyek mind termettségnél, mind pedig tökéletességükben fogva azon gondolatra hoztak, hogy miután már Kecskeméten a nyers gyümölcs-kereskedés úgy is nagy lendületet nyert, talán jó lenne a szőlő termelésével is lassanként oda törekedni, hogy az mint nyers gyümölcs értékesíttessék, mert egyrészt a jó nyers szőlő eladás általában több jövedelmet és gyorsabban hoz, mintha az borrá készítették.

Másrészt meggyőződésből állítom ugyan, hogy kecskeméti éghajlat alatt és talajban jól megválasztott szőlőfajokból, késői szürettel és helyes eljárással jó asztali borokat lehetne készíteni, de elfogulatlanul mégis azt mondhatjuk, hogy a bor minőségében a homok kertek a hegyekkel még sem versenyezhetnek.

Minélfogva Kecskeméten a főfigyelmet a jó asztali szőlők felé kellene fordítani, p. o. terjesztendőek lennének a gyöngy-szőlő (Chaselos) fajok, bajor, hosszú téli szőlők stb.

Addig azonban, míg a tapasztalás a nyers

szőlőnek hasznosabb elárúsítását tényekben nem igazolja s a nyers szőlő-kereskedés az asztali szőlőfajok nagybani termelését nem sürgeti, nem volna tanácsos az új szőlőket tisztán asztali fajokkal beültetni, a régi szőlőket pedig ezen eszme megkísérlésére úgy sem fogják átalakítani, míg annak hasznossága kézzel foghatólag be nem fog bizonyulni.

Hanem, hogy a szőlőkereskedés mégis nagyobb lendületet nyerhessen, elkerülhetlenül szükséges oly fajok termelését kezdeni meg és hozni a kereskedésbe, melyek mint kellemes asztali s szállítható állandó gyümölcsök általában mindenfelé kedveltetnek, mert addig nem lehet piac, míg kelendő árúczikk nem állittatik elő, első mindig a termelés, azután következik csak az eladás.

A kajszinbarack-kereskedés sem nyert volna oly lendületet Kecskeméten, ha előbb nem termeltek volna s mint jó terményt be nem mutatták volna a fogyasztó közönségnek. — A fogyasztó közönség csak a látott jó terményért szokott fizetni, nem pedig az ígéretért.

Éppen azért szerény nézetem szerint ajánlatosnak látnám az új szőlőket úgy rendezni be, hogy az egész beültetett tábla minél több úttal kisebb darabokra osztatnék fel, mely utak mellé asztali fajok ültetnének s csak azok szálvesszős (ott lugos) mivelet szerint kezeltetnének.

Az ily módóni eljárás célhoz vezetne azért, hogy egyrésről elég nagy mérvben volna megkezdve az asztali fajok termelése, mely

által már meg lehetne kísérteni a fogyasztó izlését meghódítani.

Másrészről a táblácskák belseje egyelőre borfajokkal lenne beültetve s a kísérlet sikeretelensége esetén nem lenne kényszerülve az illető tulajdonos a rosszul begombolt kabátját kigombolni s azután újból begombolni, vagyis, ha az asztali szőlőknek nem lenne kelendősége (mi elő nem fordulhat), nem lenne kénytelen azokat a táblák belsejében jobb borfajokkal kicserélni, hanem azok termése vagy felhasználtatnék a ház számára, vagy ha kissé nagyobb mennyiségben lenne, minden nagyobb átalakítás nélkül, bujtás által a szomszéd sorról ki lehetne cserélni.

Ellenben ha a siker ezek terjesztését sürgetné, ezen lugosokról körül a táblácskába könnyen lehetne terjeszkedni befelé.

Úgy szintén a vén szőlők után is meg lehetne kezdeni egy-két sor asztali faj szőlő ültetését, melyet, ha a körülmények kívánnák, szintén lehetne befelé szaporítani.

Az asztali szőlőknek az utak szélére való ültetése már azért is czélszerű, hogy azokról a termés leszedése és árusítása minden időben történhetnék a nélkül, hogy a táblákban nyomokat csinálnának, melyeket minden szőlős gazda el szokott kerülni.

Továbbá örömmel győződtem meg arról is Kecskeméten, hogy van ott már több oly új ültetvény is, hol nemcsak a fajok vannak elkülönítve, hanem oly fajok is vannak megvá-

lasztva, melyek egész Európaszerte mint legnemesebb borfajok vannak elismerve és minőségre Kecskeméten is kitűnően sikerültek, csak mennyiségre nézve nem kielégítők, mivel a finom bort adó apró fürtű és szemű fajok is csak a Kecskeméten divatozó rövid metszéssel kezeltetnek, holott az ily apró fürtű és szemű fajok haszonnal csak szálvesszőzéssel mivelhetők, mivel a fürtök nagyságában levő veszteséget a fürtök számában kell kipótolni, hogy a súly úgy a nagy mint apró fürtű fajoknál is ugyanaz maradjon.

Az új szőlők ültetésénél a fajok elkülönítése és új fajok megkísérlése minden esetre oly lépés, mely a régi hagyományos szokásokból kibontakozott, bebizonyíthatja azt Kecskeméten, hogy a fajok elkülönítése nagy haszonnal jár egyrésről azért, mert a különböző érésű szőlők éppen érési idejükben szüretelhetők s nem kénytelenek a túlérlett bajort az éretlen kadarkával összekeverni, mi minden esetre értéktelen bort adhat. — Azután meg minden bornak megvan a maga zamata, mely külön kezelve értékessé teszi a legközségesebb szőlő borát is.

Ellenben ha bár mily finom zamatú borok is összekevertetnek, egyik bor zamata a másikat úgyszólván megsemmisíti és egy jelleg nélküli, közönséges borrá válik.

Továbbá az összekevert szőlőfajok bora még az erjedésben is szabálytalanabbul foly le, mivel a különböző fajok anyagösszetételében

is eltérések vannak, mely eltérések összekeverve az erjedés vegyfolyamában útjában állanak egymásnak.

Szokták ugyan a borkereskedők, illetőleg kezelők a borokat kiegyenliteni, mi abból áll, hogy több fajta borokból a kezelő egy oly minőségű bort állit össze, mely a fogyasztó izlésének megfelel; hanem az ily egyenlítés csak közönséges asztali boroknál szokott történni és ott is mint kész borok szabályszerűleg úgy kevertetnek össze, hogy a szesz- és sav-arány a czélnak megfeleljen, de ez a kezelő dolga, a termelő csak termeljen tiszta jó anyagot, a keverést pedig bizza a kereskedőre.

Másrészről az új fajok megkísérlése is igen hasznos eljárás, mert ámbár látjuk, hogy a kék kadarka jó termő és jó esztendőben kitünő boranyagot is ad és éppen azért a nagyobb rész, mint már ismert borfajnak a termelésénél maradjon is meg, hanem annak is megvan az a gyengéje, hogy későn érő és rosszabb évben igen közönséges bor válik belőle s a rothadásra is nagy hajlammal bír, különösen Kecskeméten, hol a bor kelendősége miatt minden kék szőlőből is fehér bort készítenek, igen nagy hátránya az a kadekának, hogy a szüretelésnél a héján hagyni egy perczig sem lehet, mivel sillerré válik, így pedig csak a fehérszőlőben gazdag lé igen kevés csersavval s úgyszólván semmi zamatanyaggal szorittatik ki, mi a borok zavaró-

dását, betegségét és zamatlanságát főképpen okozza.

Ellenben egy szintén jó termő fehér faj, melynél ezen nehézségek elő nem fordulnak, kitűnő bort adhatna.

En részemről a kadarkából, de minden más kék szőlőből is, finom vörös bort készítenék, mert a kék szőlők arra valók és ha azt meghagynák érni s leszemelve helyesen elkészítenék, nem merném állítani, hogy mint minden esetre értékesebb bort jobban is ne tudnák árúsítani, mint ugyanazon szőlőből szűrt fehér bort.

Hanem érés előtt leszüretelve, mielőtt a festanyag is kifejlődött volna, az után mindent összekeverve s csutkástól nyílt kádakba, legfeljebb kamarákban helytelenül áterjesztve csak kástélyos és már a szüretelésnél megbetegedett bor válhatik, mi a kereskedésben nem bírhat értékkel.

Ha pedig arra a meggyőződésre jönnék, hogy a veres bornak egyáltalában nincs kelete (mit nem vagyok hajlandó elhinni, csak jó legyen): oly fehér fajokat szaporítanék, melyekből mint fehér borok jobbak készülnethetnének mint a kadarkából.

Mindezekre nézve csak az oly kísérletek adhatnak irányt, melyeket egyes buzgó úttörők, nem annyira a saját, mint inkább a közérdekből kezdenek meg s melyet egyébiránt egy testület minta és kísérleti tere volna hívatva megkezdeni és következetesen folytatni.

Egy ilyen kísérleti tér, hol minden ismert jó veres s fehér borfaj és asztali szőlőfajok kísérletképen tenyésztetnének s azok minden műveletmód szerint kezeltetnének, tudná biztosan megmutatni Kecskemét és vidékének, hogy minő szőlőfaj s minő művelet mellett adhat azon és hasonló éghajlat és talajban legjobb és legtöbb bort.

Egyes ember ily kísérleteket csak nagy szenvedélyből tehet, de egyestől annyi pénz-s különösen idő-áldozatot kívánni nem lehet, a mennyi egy következetes s hitelt biztosító kísérlethez szükséges.

Ez leginkább intézeteknek, egyesületeknek lenne a feladata, az egyes embernek nagyban csak a bizonyos jó mellett kell maradni s akkor változtasson rajta, ha az ismert jónál még jobbak bizonyultak be; kicsinyben azonban minden szőlős gazda tehet kísérletet.

Ilyen bebizonyult jó fehér fajnak ismerem a sárfehért, zöld sylvánit, fehér muskatályt, melyek a mellett, hogy jó, zamatos és sok bort adnak, még mint asztali szőlők is kellemesek s annál fogva mindkét célra lennének használhatók.

Ezek mennyiségileg is megközelítenék a kadarkát, de fehér bornak minőségileg jóval felül mulnák, hanem ezen fajokat is előbb kisebb mértékben kellene megkísérteni, mert ugyanaz a szőlőfaj egyik vidéken és talajban

a legjobb bort adhatja, míg a másikon közönségessé válhatik.

Itt megemlítem, hogy általában véve az apró fürtű, szemű és vastag héjú szőlőfajok adják a kitünő zamatos pecsenye-borokat, míg a nagy fürtű s szemű és vékony héjú fajok több, de gyengébb asztali borokat adhatnak.

A vastag héjú, nagy szemű és húsos szőlők pedig asztalra valók.

A szőlőtenyésztésre nézve szerény nézetimet röviden összevonva azt volnék bátor ajánlani, hogy Kecskeméten a termesztés a nyers szőlő eladásra törekedjen asztali fajok termelésével, borra nézve pedig jó asztali borok termeltessenek, mert annak van legtöbb fogyasztója s annál fogva legtöbb jövője is.

A meglevő kadarka használtassék fel finom vörös borok készítésére. — Ha pedig minden áron fehér borokat akarnának termelni, oly fehér szőlőfajokat válasszanak, melyek jobb fehér bort nyújtanak mint a kadarka, a mellett asztali szőlőül is használhatók.

De az átalakitást egy következetes kísérlet előzze meg, mely a gazdasági egyesület által volna végbe viendő egy állandó kísérleti téren és szakértő kezelése alatt.

A szőlőműveletekre nézve azt mondhatom, hogy Kecskemét a tiszta, csinos és szorgalmas szőlőműködésben valóságos mintakép lehet, mert az igaz, hogy a homoktalaj nem igen neveli a gazt és könnyebb munkálha-

tóságánál is könnyebb rendben tartani, mint a kötöttebb és kövérebb természetű talajjal bíró szőlőket, hanem mindamellett ott átalában, de főkép az újabb szőlőkben szép izléses és czélszerű berendezést, csinos tiszta kapálást, izléses kötözést és csonkázást láthatni, sőt némely legegyszerűbb gazda szőlőjében is oly csinos munkákat láthatni, hogy az egy legtisztább kerti munkának is becsületére válhatna; szóval: mindazon szőlőmunkákat, melyeket Kecskeméten a szokásból ismernek, kiváló szorgalommal végzik.

A szokás Kecskeméten rövid csapos met-széssel, karó nélkül, 60—70 cm. magasságban megcsonkázva mivelni a szőlőt, melynek minden új sarjhajtásai több ízben letisztítottak, úgy hogy ott a tápanyagokat pazarló Sz.-Márton szőlőket nem láthatni.

A karó nélkül való művelet minden esetre igen előnyös, mert azon veszteség, a mit a szél a vesszők letördelésénél okozhatna, távolról sem közelíti meg a nyereséget, mit a karó vételére kiadni kellene s így meggazdálkodnak. Valamint a rövid csapos művelet is czélszerű a vén szőlőkben vagy a soványabb új szőlőknél is, hol igen vastag kövér hajtásokra nem számíthatni, melyek egyrészről a kövérség miatt a szél által sokat szenvedhetnének, másrészről meg nem érésüktől lehetne tartani.

Tehát oly helyeken, hol a vesszők vastagsága közepszerűséggel bír, czélszerű a rö-

vid csapos mivelet, mivel ott a hosszabb miveletre nincs elegendő erő a talajban s a tökéletlen sok terméssel a szőlőfa életereje idő előtt kimerítettnek.

Hanem ott is, mint az egész országban, mindenütt egyoldalúak és a szokásnak rabjai a szőlőmetszésben, t. i. egyedül a megszokott mód szerint metszenek, kövér és sovány talajban egyaránt rövidre, minek kövér talajban az a káros következése van, hogy 1-ör a jó termő szemek levágásával igen sok termést lemetszenek s azon bő tápanyagot, melyet a szőlőfa a megkettőzött termés nevelésére fordíthatott volna, arra használ fel, hogy nevel belőle oly buja hajtásokat, melyek a szél által könnyen letöretnek s erős növésüknél fogva annyi sarjhajtásokat nevelnek, hogy azokat a szőlőművesnek egész nyáron folytonosan tisztogatni kell és mindamellet mégis éretlen marad s az által a téli elvakulásra előkészítettik.

Mindezen állításokból (melyeket azonban a tapasztalás mindenütt és mindenkor igazol, csak figyelemmel kell kísérni) világosan látható, hogy a kövér talajokban tett rövid szőlőmetszés által a szőlősgazda a helyett, hogy a tőke erejét értékes termés nevelésére használná, neveltet magának temérdek venyigét tűzi anyagul, még azon kívül megkétszerezi a tisztogatási munkáját a sarjak tisztításával s előkészíti szöllejét az elvakulásra.

Holott ha azon erős tőkéken, melyeknek

vesszői igen erősek, több és hosszabb csapokon vagy éppen szálvesszőn több szemet hagyna, minden esetre több termést nyerhetne, mely termés fejlesztésére a tápanyagok czélszerűen felhasználtatván, nem jutna annyi a sok letisztítandó gaz fejlesztésére, és a jövő évi csapok is érettebbek levén, a jövő évi termés is jobban biztosíthatnák.

Minden vidéken, hol a rövid csapos művelet van szokásban, félnek a megszokottnál több szemet hagyni, hogy kimeritik a szőlő erejét, hanem oda már nem gondolnak, hogy azon tömérdek vessző, mit tavasszal és egész nyáron letisztítanak, szintén nem lett semmiből s hogy az is éppen úgy erőlteti a szőlőfa erejét, mely erőltetés semmi változást nem szenvedne akkor sem, ha a sok haszontalan hajtás anyaga a termésre használtatnék fel.

A szakértelmes szőlőművelet hiánya az egész országban leginkább a metszésben tűnik fel, egyáltalában mindenütt a szokásnak rabjai, pedig csak azt az egyszerű szabályt kellene megtartani, hogy két bivaly után több terhet tenni, mint kecske után, azaz egy erőteljes tőkétől, melynek sok és vastag vesszei vannak, több termés várható mint vékony, gyenge vesszejű tőkétől, minélfogva nem kellene a szokáshoz ragaszkodni, hanem a gyenge tőke vesszeit rövidre vagy fára, az erősét pedig hosszúra vagy termésre kellene metszeni.

Ennyi az egész titka a szőlőmetszésnek,

mit a legbutább napszámos is megtanulhatna, csak a gazdának legalább a munkavezetőt be kellene tanítani és szigorúan követelni az ily módoni metszést.

Hanem az a baj, hogy az intelligens szőlősgazda is belenyugszik, hogy azon a vidéken egyedül azon szőlőművelési szokások az idvezítő, vagy ha át is látja annak hátrányait, nem tud segíteni rajta, mivel sajátkezűleg nem tudja megmutatni és nem tudja betanítani a vinczellérjét, vagy a mi a leggyakoribb, nincs türelme legalább a szőlőmetszést végig nézni, inkább sopánkodik, hogy az ottani szőlőmunkásokat nem lehet kiterelni szokásaikból. Pedig az egyszerű paraszt ember is megérti és elfogadja a jótanácsot, csak értelmesen kell neki megmagyarázni az okát is, és ha egyszer felfogta, a helyes eljárás úgy szokásává válik, mint a helytelen.

Bizony pedig a szőlőt azért tartjuk és míveljük, hogy minél több hasznot adjon, legtöbb hasznot pedig úgy fog adni, ha eltaláljuk azon eljárást, mely szerint a legjobb és legtöbb bort termelhetjük.

Erre nézve pedig a legfőbb irányadó a a metszés, egyetemben a válogatás vagy fatyazással, ez a két munka az, melyeknél fogva a szőlőfa életereje évről évre a lehető legtöbb és kifejlett termés előállítására használtatik fel.

Hogy sok helyen lehetne Kecskeméten hosszabb miveletet is alkalmazni, mutatja az ott meglehetősen elterjedt lugas vagy valóság-

gal szálvesszős mivelet is, melyek a mellett, hogy sok és kifejlett termést hoztak, gazdag hajtásokat is neveltek, mi világosan igazolja, hogy erőltetés nélkül is lehet az erőteljes tőkét nagyobb termésre kényszeríteni, sőt azt a gyöngye tőkénél is elérhetjük kellő trágyázással.

(Egyébiránt a ki a szőlőmiveletről bővebb leírást ohajtana, a borászati naptár 1874—75. és 76. évi folyamára utalom, melyekben elkezdve a szőlő berendezésétől a szőlőmiveleti eljárások általam folytatva leirattak s melyeket ha meg nem volnának, újból leírva szívesen elküldhetek.)

Legnagyobb hiányt találtam Kecskeméten a szüretelő-helyiségek és eszközökben, ez egyébiránt így van sok jeles borvidéken is, hol a főjövedelem a borászatból nyeretik és mégis éppen a szőlőszet koronájára a szüretre és borkezelésre úgyszólván semmi gond nem fordittatik, pedig a legjobb boranyagok is a helytelen szüreteléssel és borkezeléssel elronthatók, míg ellenben jó kezeléssel a silányabb termés leve is értékes borra készíthető.

Éppen azért Kecskeméten, hol minden szép és hasznos haladás felé a buzgó törekvés legkevésbé sem hiányzik, és miután a szőlőskertek kissé távol esnek a várostól, sokkal czélszerűbb lenne, ha a szőlőknél tágasabb tanyák lennének, hol a szüretelés kényelmesen lenne végezhető s a kiszűrt mustok nem hideg kamarákban vagy az ég alatt, hanem elég meleg pinczében vagy más helyiségekben

erjesztetnének. Ily módon a kerti szőlőkből is egészséges és állandó jó asztali borok készülnének, míg most a homok kerti borok csak a rossz oldalaiokról ismereteseek.

Pedig a ki közelebről ismeri, meggyőződhetett róla, hogy kissé jobb kezeléssel a homok kerti borok is válhatnak jóízű tiszta és szállításra alkalmas borokká.

Én részemről sok nevezetes hegyvidéki oly borokat kóstoltam, melyek a jóízben, tisztaságban s talán erőben is nem versenyezhettek volna az ott bemutatott néhány faj kerti borral.

A kerti borok rossz hírét leginkább okozta, hogy ezelőtt a kertekben rendszeren szeptemberben szüreteltek, midőn még a czukormennyiség igen alacsony fokon állott s annál több volt benne a fehérnye, melyek letisztítására szükséges csersav a hirtelen kisajtolás által meg nem adatott; igen természetes, hogy az ily borok gyengeségüknél és sok fehérnye tartalmuknál fogva minden betegségnek alá voltak vetve s a rendkívül sok savanyok miatt is ihatatlanok voltak, de ily eljárás mellett a hegyi borok sem lennének jobbak.

Míg ellenben ha a szőlő érett korában szedetik le, mikor kevés savany- és czukortartalommal bír, miért ne lehetne a lapos helyen is ép úgy jó bor, mint a hegyen, hiszen a hegy csak annyiban kedvezőbb a szőlőtenyésztésre, hogy a napsugarakat jobban megtöri és kevesebb vízben részesül, mely mindkét tényező az érésre van befolyással.

De ha valamely vidéken a napi általános meleg-fok hegy nélkül is elég magas arra, hogy a szőlőt tökéletesen megérlelhesse, a mellett a talaj is száraz s ritka természetű, minden tényező megvan a magas czukor képződéshez, csak addig kell ott hagyni, míg tökéletesen megérik.

Ha pedig a must elegendő czukortartalommal bír, tisztán csak rossz kezelés lehet az oka, hogy azon anyagból jó bor nem készittetik.

Tehát, ha nem is éppen a hegyi bornak minden tulajdonait, melyeket különböző vidékek hegyei különböző titkos módon állítanak össze, nyeretnek meg a homok kertekben, de a bor erőssége, mi a czukortartalom magasságától függ, mégis elérhető és annál fogva azon borok is éppen úgy válhatnak állandó és szállitható borokká, mint éppen a hegyi borok, csak érett szőlőből kell készíteni és azután is helyesen kezelni.

Végre nem mulaszthatom el megemlíteni azon szükségét is, mely a gyümölcskereskedés emelkedésével Kecskeméten minden nap égetőbbé válik. Azt láttam, hogy minden nyers gyümölcs kosarakban szállittatik a vasútra, melyek legalkalmasabbak is a gyümölcs szállítására, minélfogva ott sok ezer kosárra lehet szükség évenként, melyeket miután tudtommal Kecskeméten nem készitik, távolról kell oda szállítani, mi mindenestire sok pénzbe kerülhet.

Mennyivel hasznosabb lenne, ha Kecskeméten a kosárfonást behoznák s arra úgyszólván

minden szőlőmunkást megtanítanának, kik a téli napokban annyi kosarat készíthetnének, hogy az egész nyári szállítás Kecskemétről telhetne ki s azon emberek heverés helyett a téli időben is illendő keresethez jöhetnének, és azon tekintélyes pénzösszeg, a mi kosarakért évenként kiadatik, a munkásnép kezében maradhatna.

Először is a felső-népiskolában kellene megkezdeni a tanítást, hova bizonyos órákban a szőlőmunkások is bejárhatnak a kosárfonást tanulni.

Azon kívül a fegyenczek munkerejét is e célra lehetne felhasználni s így az egész kosár szükséglet mind kecskeméti gyártmány lehetne.

Úgy tudom, hogy van Kecskemétnek a Tisza mellett oly füzesse, mely elegendő vesszőt nyújthatna, tehát hogy Kecskeméten a kosárfonás is honos lehessen, semmi sem szükséges hozzá egyéb mint az erős akarat, még a télen meg lehet kezdeni és ezen szükségén is segítve leend.

Érdiőszegen, 1875. november 30-án.

Gábor József,
vk. igazgató-tanár.

